

ЛЕНІН І УКРАЇНА.

(Спогад з 1918 і 1919 років праці й боротьби на Україні.)

Під час моєї другої подорожі на Україну в січні 1919 року як голови тимчасового українського робітничо-селянського уряду, поруч із директивою про потребу ліквідації партізаційних та організацій дисциплінованої української Червоної армії, ЦК і Ліч дали мені дві директиви, що найкраще свідчать про те, з якою увагою він ставився до національної справи, що є характерним в ідеології Ліча ще до Жовтєвого перевороту.

Директиви полягали в тому, щоб намагатися притягти на наш бік ті українські організації, що заявили, що вони стоять на радянській платформі. Мова йшла, головне, про партію українських есерів-борьбівців. Одному із представників цієї партії, а саме Полозові, подалося увійти в делегацію, що її українська директорія відправила до Москви для того, щоб вести переговори з урядом. Полоз виринув використати своє становище делегата, щоб встановити безпосередній контакт від імені своєї партії з ЦК нашої партії.

З моїм приїздом до Харкова переговори припинилися й тут після Полоза їх вів уже тов. Блакитний. Пізніше вони продовжувалися в Києві, коли уряд переїхав туди. Включення боротьбівців в уряд зустрічало в нації українській партії опір відомої частини українських більшовиків, що підходили надто примітивно до національної справи й навіть заперечували її.

Ліч безпосередньо, а частіше усього через тов. Сталіна, цікавився ходом тих переговорів і кінце-кінцем своїм втручанням сприяв їх сприятливому закінченню, що завершилося, входженням двох товаришів-борьбівців в український Раднарком.

Після нашої поразки на території України, що була не тільки військовою поразкою, але й політичною, в тому розумінні, що ми не досить витримали провідний погляд Р.К.П., Ліч ще з більшою упертістю переводив свою лінію в національній справі. Він взагалі не заперечував проти включення боротьбівців у Комінтерн.

Але в цій справі Ліч, опинився в меншості. На багатьох нарадах в Москві з нашими українськими товаришами Ліч докорив багатьом за їх русофобство. Ліч чудово розумів величезну політичну перевагу формального закріплення незалежності Української Радянської Республіки та підписання відповідної угоди про союз між Радянською Україною та Радянською Росією.

Я пам'ятаю, що коли Політбюро ухвалювало постанову про те, щоб цю угоду було проведено на з'їзді рад, що тоді засідав у Москві, Ліч звернувся до мене, як до докладача й, сміючись, сказав: "Тільки без французької реторики". "Я вже давно звільнився, Володимире Ліче, від французької реторики" — відповів я йому.

Найголовнішою умовою нашого успіху на Україні була правильна постановка й вирішення селянської справи. У 1919 році ми встигли зробити в цій справі чимало дурниць, як сказав Ліч, як агітацію на користь комун, так і організаційне радгоспів та відведенням землі під цукроварні. Під усе це підводилося на велике обурення українських селян дуже багато землі. Тому, коли отворено українській ревком після поразки Леніна й почався новий період радянської влади на Україні, Ліч звернув свою головну увагу на цю справу. Хоча я був одним з прихильників максимальних поступок селянству, Володимир Ліч докоряв мені за те, що я йду не досить далеко. "Він хотів цілком ліквідувати стару політику й це було проведено в резолюції про Україну на грудневій конференції Р.К.П. у 1919 році в Москві. Тут у Москві під безпосереднім керівництвом та доглядом Ліча складено новий

земельний закон для У.С.Р.Р.

Зі складенням цього закону в мене зв'язаний один спогад, що ще раз підкріплює ту пильну увагу до психології селянства, що її виявляв завжди Володимир Ліч. Як і тов. Мануїльський, кожний у своєму порядку приходили до кабінету Ліча з проектами земельного закону. Проект т. Мануїльського, хоча й оброблений, мав більш декларативний характер, тоді, як мій проект був складений у формі закону з параграфами й примітками. Ліч, не довго вагаючись, згодився на мій проект. Він пояснив, що вважає за помилку, що в Росії почали закони називати декретами, бо назва "декрет" каже значно менше нашому селянству, ніж слово "закон". Головна перевага мого проекту, на думку Ліча, полягала в тому, що він був складений у формі закону, що точно визначав права й обов'язки селянства й тим самим він буде імпонувати йому.

Я закінчу ці спогади двома маленькими рисунками: Ліч умів досконало управляти й через те він звертав пильну увагу на найдрібніші деталі. У цьому відношенні він заглявав вперед і намагався передбачити всі можливості, що можуть виникнути в майбутньому та запобігти їм своєчасно.

Я пам'ятаю, що влітку 1919 року навколо Києва з Заходу і Сходу, збиралося вороже військо, що складалося з одного боку із денікінського війська, а з другого боку із петлорівського та галицького війська, Ліч кілька раз попереджав мене, щоб я вжив усіх заходів до того, щоб зв'язок по радіо з Москвою весь час був поладований. В разі, як що прямий зв'язок буде перерваний, зв'язок повинен був іти по радіо.

Всім відомо про участь Ліча в об'єднанні телефонного зв'язку з ріжкими відомствами й, зокрема мені відомо, як стежив Ліч за обладнанням телефонного зв'язку між Харковом та Москвою, що давало йому змогу щоденно бути в безпосередньому зв'язку з нами.

Друга риса, Ліч був скупий на похвалу, однак він умів і у смішкочу та рухом висловити своє задоволення з приводу того чи іншого нашого успіху. Я пам'ятаю, як він зрадів, що мені подалося з 1919 року почати ліквідацію конфліктів в українській компартії настільки, щоб спільна робота була можливою. Я пам'ятаю також, що він надіслав нам привітну телеграму після ліквідації тригольського бунту, в якій, однак, був і політичний документ: "Тепер треба використати становище для того, щоб приборкати куркуляків".

Х. Раковський.

ЛЕНІН ПРО ПАРТІЮ.

Без партії, залізної й загартованої в боротьбі, без партії, що користується довірям усього чесного в даній класі, без партії, що вміє слідувати за настроєм маси і впливати на них, — провадити успішну боротьбу неможливо.

Ми — партія класів, й тому майже вся класна повинна провадити роботу під керівництвом нашої партії, повинна пригортатися до нашої партії як найцільніше.

Всі революційні партії, що досі гинули, — гинули від того, що зазнавалися й не вміли бачити, в чому сила, вони боялися говорити про свої хиби. А ми не загинемо тому, що не боїмося говорити про свої хиби й навчимося перемогти хиби.

Налагодити єднання між робітниками міста та робітниками села, налагодити між ними ту форму товариства, яку між ними так легко можна створити, — це наш обов'язок, це одне з основних завдань робітничої класи, що стоїть при владі.

ЛЕНІН І КОМІНТЕРН МОЛОДІ.

"Без роботи, без боротьби, книжкове знання комунізму ніогісильно не варто, бо воно продовжує старий розрив між теорією та практикою, що був найогиднішою рисою буржуазного суспільства".

"Ще небезпечніше було-б, коли-б ми почали були засвоювати самі комуністичні гасла. Коли-б ми в свій час цієї небезпеки не були-б зрозуміли, коли-б усієї роботи не скерували на те, щоби цю небезпеку усунути, то існування півмільйона чи мільйона молодих хлопців та дівчат, що після такого навчання комунізму визнатиуться "комуністами", скоїло-б тільки велику шкоду для справи комунізму".

Ці коштвні слова Лічові даються уживати не тільки до російської секції Комінтерну. Беззастережно засвоєння самих комуністичних гасел така-ж велика в капіталістичних країнах, як і в першій пролетарській державі, а може ще й більша, бо повсякденна боротьба з буржуазією відбирає багато сил та енергії. Ось чому Комінтерн Молоді, бажаючи зберегти цілковиту вірність своєї лінії, за найогидніше воно практичне завдання вважає формувати не тільки кадри активних борців загартованих у боротьбі, але й таких, що мають достатнє теоретичне знання, щоби виховувати сотні тисяч й мільйони робітничо-селянської молоді, що йде під прапором Комінтерну Молоді й гартувати з них свідомих борців за пролетарську справу — справжніх ленінців.

В. Вуйович.

ЛЕНІН ПРО КООПЕРАЦІЮ.

У нас, дійсно, коли держава владі в руках робітничої класи, коли цій державній владі належать усі засоби виробництва, у нас, дійсно завданням залишилося тільки кооперувати населення. При умовній, більшого кооперування населення досягає мети той соціалізм, що раніше викликав закони пошмишки, зневажливі відношення до себе з боку людей, що справедливо переконані в кінцевій потребі класової боротьби за політичну владу то-що.

Нам треба зробити ще дуже небагато з погляду цивілізованого (передусім письменного) Європеяця для того, щоб примусити геть усіх брати участь і брати не пасивно, а активно в кооперативних операціях. Власне кажучи нам залишилося "тільки" одне — зробити все населення в такій мірі "цивілізованим", щоб воно зрозуміло всю користь такої участі в кооперації та налагодила цю участь. "Тільки це!"

НАУКА ЛЕНІНА.

Ленінізм із кожним днем проходить чим-раз глибоше в широкі маси молодих членів партії, що були більшовиками більше з співчуття до практичної роботи партії, аніж тому, що як слід знали й розуміли основи більшовизму. Смерть Леніна викликала велику цікавість серед найширших мас до того, що писав Ленін не тільки за останні роки. Про Леніна й ленінізм написано силу книжок. Державне видавництво РСФРР видало понад 13

ЗА ЛЕНІНСЬКОЮ НАУКОЮ.

В день смерті Володимира Ліча ми знову зав'язуємо весьому світові, що-наше завдання, — мирна праця й поліпшення становища трудящих. Нам не треба завойовувати чужих територій, ми не хочемо війни, ми не готуємося до неї, знаючи, що мільйони в усьому світі по суті додержуються заповітів Ліча, й рано чи пізно піднесуть пролетарський прапор та встануть на боротьбу зі старим світом.

Комуністичні партії інших країн ще нечисленні, але вже після смерті Ліча внутрішньо вони зміцнили, спелілися, угодюючишнього елементу й в такій спосіб, стали ленінськими більшовицькими партіями. Відданими заповітів великого провідника пролетаріату дедати все глибоше проходить у пролетарській масі всього світа. Капіталізм, коначо, хоче зміцнитися на кістках пролетаріату. Він лагодить нові війни, він провадить надалі озброєння, але сам не має змоги змінити свою істоту. Пролетаріат повинен взятися до цього завдання й зламати все, що втворює тепер капіталізм для нових світових війн, для пригнічення трудящих. В день смерті великого провідника пролетарської революції ми знову висловимо певність у тому, що діло Ліча, — справедливе діло.

Е. Коїрін.

ЛЕНІН І СЕЛЯНСТВО.

Не зважаючи на те, що Ленін писав про селянство 1898 р. й на кожному політичному повороті історії знову й знову опрацьовував, вивчав, підраховував революційні сили селянства та потайну в ньому волю до боротьби за селянські інтереси і весь час скупчував селянсько-революційну енергію з робітничою в натискові на самодержавство та старий буржуазний світ, — широка селянська маса довідалася про Леніна вперше в 1917 році через ворожу до робітничої класи пресу. Не було тієї брехні, щоб її не поширювали буржуазно-соціалістичні газети про нього. Не було того наклепу, з яким не було-б зв'язане ім'я Леніна. І не зважаючи на це, народні маси все-ж інстинктом, масовим чуттям впізнали, що саме він є дійсний народний провідник.

Невиста та наклепи експлуататорських клас на Леніна поширювалися й на комуністичну партію, що також разом з Ленінієм, не зважаючи на всі заходи, що вживали проти неї вороги, з швидкістю вихора завойовувала симпатії селян та солдатів царської армії й усієї незеленої маси народу. За революційний період у нас були круті повороти, в такій мірі круті, що в подібних випадках колишньої історії уряди летіли сторчаком. Радянська влада втрималася завдяки особливому, нечуваному раніше, виключному довіру селянських мас до Леніна, до його комуністичної партії. Тільки це довіра дало змогу подолати інтервенцію, бльокаду, брак грошей, загальний розрив. Тільки завдяки йому пошалося втримати на належному віддаленні банди голодних шакалів і не-європейських країн, що клацали зубами й зазіхали роздери знесиленний організм колишньої російської держави.

М. Калінін.

Щоб не було ані найменших слідів фракційності, де-б і як вона не виявлялася досі, щоб ні в якому разі її не залишилося. Тільки при цій умові ми ті величезні завдання, що лежать на нас, виконаємо.

Ленін.

З ДУМОК ЛЕНІНА.

Чим тримається дисципліна революційної партії пролетаріату? Чим її перевіряється? Чим зміцнюється?

По-перше, свідомістю пролетарського авангарду та його відданістю революції, його витриманістю, самопожертвою, героїзмом.

По-друге, його вмінням зв'язатися, зблизитися, до певної міри, коли хочете, злитися з найширшою масою трудящих, в першу чергу з пролетарською, але також і не-пролетарською, трудящою масою.

Найголовніша, найважливіша справа це — відношення робітничої класи до селянства, — це спілка робітничої класи з селянством, це — вміння передових робітників, що пройшли довгочасну, тяжку, але вдалу школу великої фабрики, вміння їх налагодити справу так, щоб притягти на свій бік маси селян, яких пригнітив капіталізм, пригнітивши поміщицькі, пригнітивши старе їхнє закладське, бажання господарство, щоб довести ім, що тільки в спілці з робітниками, яких-би трудящих не довелося на цьому шляху зазнавати, — а трудящих багато, й затують очей ми на них не можемо — тільки в цій спілці лежить порятунок селянства.

БЕЗСМЕРТЯ ЛЕНІНІЗМУ.

Мені доводилося спостерігати вже присмерки фізичного життя Леніна. Характерним у цього генія були два моменти. Перед IV-Конгресом Комінтерну тов. Ленін уже говорив мені, що йому жити недовго, що він уже напівваляв, і що далі керувати нам доведеться уже без нього. І вдруге, коли він ще більше відчував наближення кінця, він заповідав нам намагатися жити з селянством у спілці, налагодити з ним правильні взаємовідносини. Фізично весть змагаючись, він все ще працював над тим, щоб віддати останню свою думку партії, державі та Комінтернові в їхній боротьбі за комунізм.

Треба було спостерігати життя цього генія, коли він вгасав, щоб проінтисити величю цієї дивної людини. Треба було спостерігати його діяльність, щоб повірити в безсмертя і діла, за яке ми з ним десятки років боріємся — за комунізм.

Так день-у-день і рік-у-рік земля, обертаючись навколо своєї осі, показує людське життя, величчю всьому, його будови і центральне становище в нашій планетній системі сонця. День-у-день, із віку-в-вік рух трудящих мас, після нечуванних тяжких етапів боротьби

за перетворення капіталістичних відносин у людському житті, прибував, щоб здійснити всі ці прагнення, багатоміліонну країну, що вже тепер своєю міццю не розпочинає, а закінчує епоху перемог, епоху минулих рухів і відкриває нову епоху перемог, епоху, коли здійснюватиметься рух трудящих мас до комунізму. Присмерки в свідомості ще багатьох шарів трудящих мас іноді високо розкидують зловісні тіні капіталізму та імперіалізму, але вони вже не мають змоги подолати схід сонця комуністичних прагнень трудящих мас усього світу, що мають джерело свого існування в нашій країні.

Ленінізм є віра трудящих мас у самих себе і в перемогу над паразитизмом, усім пригніченням і виснаженням, і ця віра-розпочала нечувану епоху здійснення найкращих сподіванок і прагнень людства. Немає Леніна, але ленінізмом проінтисити всі труячі маси всього світу, і в нашій країні, в цій лабораторії ленінізму, люди всього віку і всіх полів поспішають до організації сил, на велике діло, на бій, на останній бій між працею та капіталом.

Г. Петровський.

СПОГАДИ ПОХОРОНУ ЛЕНІНА.

Похмурі ходили товариші. Мов неприкрашені сивали вони з кутка в кутка, поглибившись у свої важні думки.

На обличчях печать німої скорботи.

Що-ж зробило їх такими? Умер!

Умер: великого вождя не стало.

Не хотілось повірити тому, що сталося... В кімнаті тісно, душно, дуже важко було. На двір, на свіже зимове повітря пішли затуманену голову оздоровити. А день тихий, тихий. Замерзла природа і теж сумна:

Прислухається...

Що твориться на землі?

Жалібно гудуть гудки заводів та залізничних паротягів, віддаючи останню пошану тому, хто послав проміння на замерзле життя пролетаріату.

Тремтіло повітря від прощальних згуків. Серце стукало. Плакали згукі.

Сум...

Скорбота душ.

Збиралась у залі-Малоданильського клубу. Мертва тиша і немов порожній зал. Усі чекують почути слово про великого ватажка революції і ось, мов стон, почувся голос оратора. Од переживав не міг вільно говорити. Він говорив з мушкетерами, серцем говорив і його розуміли робітничо-селянські маси. Важкі зітхання та хлипання порушили тишу залі.

Ось стоїть схорившись за голову сивий ділод, а поруч його коваль, здоровий, молодий робітник замислився, тужний.

На майдан! Раптом проінтисити ударило над головами...

На майдан!

...А там уже море голів без шапок...

А там море людське бушувало. Пропорні схилились до долу, червоно.

Похоронний гимн бився над головами, стогнав:

— Прощай Ліч!

— Бився, стогнав.

Демченко.

ЛЕНІН І УГОРСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ.

Вітаючи угорських робітників, що сичили повстання за владу рад, Ленін писав їм в Москві 1919 року.

"Тільки так з пригноблених клас може своєю диктатурою знищити класи, яку навчили, об'єднали, виховали, загартовували десятиріччя страйкової боротьби з капіталізом; — тільки так класи, що завсюла собі всю міську промислову капіталістичну культуру, має рішучість та здатність захистити її, зберегти й розвинути далі її завойовані й зробити їх прибутними для всього народу, для всіх трудящих; тільки так класи, що зуміє винести всі тяготи, іспити, природи, великі жертви, які історія скерує на того, хто поринає з минулого й сміливо пробиває собі шлях до світлого майбутнього".

ДРУГА РІЧНИЦЯ СМЕРТІ ЛЕНІНА!

СТАРАННЯМ МІСЬКОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМПАРТІИ КАНАДИ У ВІННІПЕГУ

відбудеться

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 24. СІЧНЯ 1926 Р.

В СТЕНД ТЕАТРИ

на Мейн стріті між Руперт і Джеймс

Концерт - Мітінг

З НАГОДИ ДРУГОЇ РІЧНИЦІ СМЕРТІ ПРОВІДНИКА РЕВОЛЮЦІЙНОГО РОБІТНИЦТВА В. І. ЛЕНІНА.

На цьому концерт-мітінгу буде промовляти ТОВ. ДЖ. МЕКДОНАЛД з Торонто, секретар Ц.В.К. К.П.К. і другі бесідники. Товариші робітники і робітничі! Приходьте на цей концерт-мітінг якнайчисленніше і шануйте пам'ять великого пролетарського вождя. Приходьте самі і кличте своїх знайомих!

ПОЧАТОК В ГОДИНІ 230 ПО ПОЛУДНІ.